

verschillende lichaamsdeelen de werking van het vergif wordt opgeheven. Bij konijnen en varkens werd een milligram cobra-gif, waarvan men de werking vooraf had onderzocht door het dooden van twee konijnen, ingespoten en daarna een chloorkalkoplossing; van elf konijnen en twee varkens, die aldus werden behandeld, stierven slechts vier dieren. Ook het bloedserum der geënte dieren zou de werking van het gif opheffen.

Men kan alleszins tegenwerpingen maken. Zoo was het gif niet genomen van een levende slang, doch van een, die eenige maanden dood was, en hoewel het gif, naar men wil, door den dood van het dier niet wordt vernietigd, zoo kan het, in den vorm, waarin het is gebruikt, toch belangrijk afwijken van het versche gif, dat door een beet in de diepte dringt.

In elk geval is de ontdekking van Dr. CALMETTE tot heden wel de gewichtigste, die op het ondankbaar gebied van de geneesmiddelen tegen slangengif is gedaan (*Thierärztl. Centralblatt*, 1 März 1895).

Bij een jachthond, welke in het najaar van 1894 te Harderwijk door een adder in de wang was gebeten en dientengevolge reeds belangrijke vergiftigingsverschijnselen vertoonde, liet SCHEEPENS de gezwollen plaatsen aan het hoofd met joodtinctuur inwrijven, terwijl hij inwendig brandewijn met melk ($\frac{1}{2}$ liter brandewijn in den tijd van 12 uur) verstrekke. Reeds den volgenden dag was het gevaar geweken en den derden dag was volkomen herstel verkregen (*Tijdschr. voor Veeartsenijkunde*, Deel 22, afl. 2).

W. C. SCHIMMEL.

BOEK AANKONDIGING.

Dr. ERNST ZIEGLER, *Lehrbuch der allgemeinen und speciellen pathologischen Anatomie für Aerzte und Studierende*. 8ste neubearbeitete Auflage. Erster Band: Allgemeine Pathologie.

Deze nieuwe uitgave van het algemeen gedeelte van ZIEGLER's leerboek voert een nieuwen titel. In de vorige editie was het Eerste Deel nog een „algemeene pathologische anatomie”, thans omvat het de geheele „algemeene pathologie”.

De redenen daarvoor geeft ZIEGLER in zijn Inleiding.

Een der moeilijkheden bij het onderwijs in de pathologische anatomie is, volgens mijn ervaring, dat het niet wel mogelijk is, aan de studenten een leerboek aan te raden, waarin zij vinden wat voor hen noodig is, en dat toch niet te omvangrijk is. In de laatste twee jaren zijn er in verschillende talen veel compendiën der pathologische anatomie verschenen, in allerlei afmetingen, en die alle beknoptheid op den voorgrond stellen. Geen enkel heeft mij bevredigd.

Ook ZIEGLER zegt in zijn Inleiding, dat een als catechismus ingericht compendium over deze vakken geen bevrediging kan geven. Ik geloof nog verder te kunnen gaan, met te zeggen, dat zulk een werkje, dat bijna louter uit nomenclatuur en feiten bestaat, verwarrend moet werken bij hen, die beproeven moeten die massa feiten tot een geheel te verwerken.

Wat studeerenden in deze alleen helpen kan, is niet het zoo kort mogelijk samenpersen van feiten, doch het beschouwen dier feiten uit enkele algemeene oogpunten. En dat kan alleen het mondeling onderwijs geven.

Daartoe kan echter dit boek veel bijdragen; het is geheel geschreven met het oog op de anatomische veranderingen, en een uitstekende inleiding voor pasbeginnenden.

ZIEGLER heeft ditmaal de aetiologie en pathogenese veel uitvoeriger bewerkt, en daarbij aan de intoxicatie, de infectie en de erfelijke ziekten een behoorlijke plaats gegeven.

Evenzoo is het leerstuk der ontsteking breeder behandeld. Dit had mijns inziens tot nut toe in zijn leerboek iets gebrekkigs. Thans, nu ZIEGLER, zooals ik indertijd in dit *Tijdschrift* vermeldde, zich een vast begrip over de ontsteking gevormd heeft, is het veel duidelijker. De ontsteking zelf, de genezing en de phagocytose en chemotaxis krijgen ieder hun afzonderlijk hoofdstuk.

Dit alles maakt dit Eerste Deel tot een zeer geschikt boek voor studeerenden. De heldere en steeds begrijpelijke voorstelling en de onpartijdigheid, die overal, en bij de quaestie van overerving vooral, gewaardeerd wordt, maken het tot een aangename en betrouwbare lectuur.

De omvang (731 bladzijden) is toegenomen, doch de zeer groote literatuuropgaven en de vele platen zijn daaraan voor een groot gedeelte schuld. Ik schat, dat de tekst slechts $\frac{2}{3}$ van het boek inneemt. Vooral de nieuwbijgevoegde afbeeldingen zijn fraai.

Dr. SIEGENBEEK VAN HEUKELOM.

A. C. M. VAN MOORSEL. *Casuïstische Beiträge zur Parametritis purulenta*. Dissertatie Jena 1895.

Deze dissertatie bevat negen gevallen van parametritis purulenta, die de Schrijver deels uit zijn eigen praktijk, deels uit de Gyn. kliniek van Prof. VAN DER MEY bijeenbracht. Al naar omstandigheden werd opening van het absces van uit de vagina, incisie boven het lig van POUPART met extra-peritoneale ontlediging van den etterhaard, of laparotomie verricht; in het laatste geval werd de operatie liefst in twee tempo's uitgevoerd en het absces eerst na afsluiting der peritoneaal-holte geopend. In één geval, waar etterige versmelting van het bekken-bindweefsel zonder eigenlijke absces-vorming bestond, kon